

Suurem osa korjandusi, mis pärast viimist aruannet tulnud, jääb järgmise aruande jaoks nädala pärast. Palun, seda mitte pahaks panna. Mull on täna üks

seletus

teha ja see tarvitab ruumi. Üks vana ja armas sõber kirjutab mulle, et tema arvates ja nähes praegune üldeline vanavara korjamine kahju toob. Nimelt on mulle järgmised punktid ette pandud: Vanavara korjamine tegevat surnut paganausku jälle elavaks, — olevat niisugusid inimesi, kes vanavara nagu mõneks uueks evangeliumiks ja elupõhjaks ülendavad, selle juures selge Jumala sõna ja kallist ristiusku meelega põlates ehk ära salates, — olevat otsekohe öeldud: «vanavara on kõik palju kallim, kui piibliraamata», — mõnel minevat vanastvarast pää segaseks ja süda roojaseks, nii et ta viimaks auusad ristiinimese elukombed ära unustab ja rõõmuga lihalikus poris pöörleb, — mõned korjajad olevat jälle oma korjamise tööga senna tunginud, näituseks leerilaste hulka, kust nad kõige oma vanavaraga kaugemale eemale oleksid pidanud jääma.

Need on kibedad ja rasked kaebtused. Kirjad ja korjandused, mis mulle rõhkesti igast maakonnast on tulnud, ei anna mulle mitte õigust, niisugusid kaebtusi tõsta. Need kirjad ja korjandused saavad ka edaspidi alale hoitud ja saavad tunnistust andma, missuguses vaimus korjamise tööd tehti. Aga et mull võimatu on, kõik ära näha ja kuulda, mis üleskirjutamata ilmas sünnib, siis arvan tarviliseks, usaldusväärilise sõbra kirja ja kaebtuste päale järgmist seletust teha:

1. Vanavara ei korjata mitte selle tarbeks, et vana paganausku ja vanu ebausu kombeid jälle elama panna ehk neid Eestirah-

Jaan Pruuli (Jüri poeg)

14. juulil 1871. aastal
Sündinud Härjanurme vallas Kursi kihelkonnas. Ameti poolest sulane. (Isa Härjanurme vallas Karunõmme metsavaht.) Koolis olen käinud esti Laiuse kihelkonnas Siimusti koolis ja pärast Kursis kihelkonnas koolis. Vanavara saan vaheaegadel korjama, Teid aga palun nõnna lahked olla ja mulle kirjutada kuidas ma piar neid korjama ja nimelt missugu. Siis palun Teid aulik õpetaja mulle neid näituste varal ära seletada nii et ma sellest näitest aru saan, sest ma ei tea mitte missugused keegi seltsi asjad on nii kui kõne känud ja mõned teised. Siis saan rõõmuga ees kirja järel töötama sest Kursis on vanakulda kaunis hästi, mis tahab valgele kanda.

Minu aadress ..

KM KO

F 43 M 18:3

va elupõhjaks teha. Kes nii arvab, eksib raskesti. Meie oleme Jumala armu läbi ristiusu valguse sisse istutatud ja meie ainus elu ja usu põhi on püha Jumala sõna. Kes vanavara mõneks evangeliumiks ehk lausa piiblist kallimaks arvab, see on kas meeleli sõder ehk pääst pöörane ehk silmist pime. Niisugustele soovin südamest sügavat järelmõtlemist ja selgemat vaimuvälgust. Meie vanavara korjamisel ja korjajatel ei ole usupõlgamisega ja usupõlgajatega midagi tegemist. Vanavara korjamisega tahetakse ainult teaduse materjali koguda, vana-aja tundmist kasvatada ja esivanemate mäles-

tust auustada, mis õige laste kohus on. Ses vaimus ja mõttes olen mina vanavara korjamise alustanud ja tänase päevani edasi ajanud, ses vaimus ja mõttes palun ka korjajaid oma tööd teha ja edasi ajada.

2. Kui öeldakse, et vanavara kedagi on roojaseks teinud ehk esivanemate mälestused on kellelgi auusaid elukombeid rikkunud, siis on minu tunnistus see, et niisugune inimene juba enne roojane oli, ehk muidu ja mujalt raisku oli läinud. Puhtale on kõik puhas. See on tõsi: Vanavara on mitmesugune ja mitmehinnaline. Kullatükid ja tarkuseterade kõrvas on tõesti ka roppusid ja kolledaid asju. Aga ma ei või mitte uskuda, et keegi mõistlik inimene, liiatagi üks tõsine ristiinimene, neist saab rõõmustama; ta saab neid käega ja jalaga enesest ja omastest kaugemale eemale tõrjuma. Ma palun nimelt vanavara korjajaid, auustat ja puhast olemist igapidi südames kanda, silmis hoida, sõnas ja teus avaldada. Ärgu üteldagu ühestki vanavara korjajast: Tema pöörleb rõõmuga lihalikus poris. See oleks suureks kurbuseks ja kahjaks ühtlasi. See jäägu vanavara korjamisest ja korjajatest kaugemale. Leiab keegi siiski mõnes kihvites vanas asjas siiski tähelepannemise väärtist ehk õpetlikku tuuma, mis teadust kasvatav, siis talitagu tema sellega täiesti nõnda, kui apteeker kihvtiga: Ta paneb selle asja luku taha kappi, kus üksnes tohter ja meister teda saada võib, mitte mõistmata poisikene ehk rumal laps. Kihvti ei puista keegi elava inimeste keskele ega pane toidu laua pääle. Kes tõisiti teeb, surmab ja saab suureks süüdlaseks. Selle eest tuleb kangeste hoida.

Nii palju seekord. Tuleva kord lisan veel mõned mõtted juure.

Dr. J. Hurt

«Olevik» 1890 nr. 49